Д О Б Р О Т О Љ У Б Љ Е

Филокалία (=Филокалиа) → **φιλία** (=филиа = љубав) + **κάλος** (=калос = добро, право, лепо)

<u>Добротољубље</u> = ризница духовног бдења и трезвљења, чувар чистоте ума, тајна школа умне молитве, књига образаца вежби и подвига, необманљиви вођа духовног сагледања, рај Светих Отаца, златна плетеница светих врлина, књига препуна Исусовог радовања и уживања, труба која нам поново дозива благодат - збирно речено: сам орган обожења благодаћу Духа Светог.

<u>Вера и молитва</u> = права вера и искрена *умносрдачна молитва је истовремено делатност речју и мишљу, срцем и умом, душом и телом, вољом и снагом*, духовним сагледањем, прозрењем и вежбом, саможртвеним живљењем и подвизавањем, личним упражњавањем и делатном љубављу; она се испољава као Христољубље и Богољубље, и пројављује се као делатно Братољубље и Човекољубље, јер само живот и дело, у свеживотном и свеличном саборном јединству, чине пуноћу православног духовног Предања
...увек су нераздвојно спојени и сједињени *словесност делатна* и *дело словесно*...

<u>Истинска лепота</u> = највећа Лепота и највеће Добро јесте Љубљени Син Божији и Син Човечији, Богочовек Исус Христос - Он је крајња мета сваког Добротољубља.

По Светом Писму, свима нам је један посао/дело/служба: *живети, радити и служити Богу на славу, и себи и људима на спасење*.

АВА ЕВАГРИЈЕ ПОНТИЈСКИ (345–399) Ивора/Иверону, Понт (=Турска)

Ευάγριος ο Ποντικός (Евагриос о Понтикос)

III - ОБРИС МОНАШКОГ ЖИВОТА ОД ЕВАГРИЈА МОНАХА У КОЈЕМ СЕ ИЗНОСИ КАКО СЕ ТРЕБА ПОДВИЗАВАТИ И БЕЗМОЛСТВОВАТИ

1. Код Јеремије је на једном месту речено: ,,Немој се женити... на томе месту. Јер овако говори Господ за синове и кћери што се роде на томе месту...: 'Љутом ће смрћу погинути…'" (Јеремија 16, 2-4). Ова реч наводи на оно што и Апостол говори: ,,А ко је ожењен брине се за овосветско, како ће угодити жени… а која је удата брине се за овосветско, како ће угодити мужу" (1. Коринћанима 7, 33-34). Очевидно је да пророк није говорио само о синовима и кћерима који се рађају у брачном животу: ,,Љутом ће смрћу погинути", него и о синовима и кћерима који се рађају у срцу, то јест о телесним помислима и жељама, пошто они умиру у болесном, немоћном и раслабљеном мудровању овог света, не достижући Небески живот. ,,Ко је", пак, говори, ,,неожењен, брине се за Господње, како ће угодити Господу" (1. Коринћанима 7, 32), и доноси свагда свеже и бесмртне плодове Небеског живота.

2. Такав је монах и такав треба да буде монах, то јест да, удаљујући се од жене, не рађа синове или ћерке на споменутоме месту. И не само то, него и да буде војник Христов, да нема љубави према стварима, да је слободан од брига, да је туђ помислима и делима многометежног света, као што и Апостол каже: ,,Ни један се војник не уплиће у послове обичног живота, да би угодио војводи" (2. Тимотеју 2, 4). У овоме треба да пребива монах, оставивши све ствари овог света и стремећи ка дивним и добрим победним знамењима безмолвија. Како је диван и прекрасан подвиг безмолвија, уистину диван и прекрасан! Јарам је његов благ и бреме је његово лако (Матеј 11, 30), сладак живот и мило делање.

3. Хоћеш ли, љубљени, како приличи да прихватиш усамљенички живот и да похиташ ка победним знацима безмолвија? Остави тамо светске бриге са њиховим началствима и властима, то јест буди као невештаствен, бестрасан и туђ свакој похоти, да би, слободан од узнемирујућих случајности, могао добро да безмолвствујеш. Јер ако се човек не вине изнад свега тога, неће моћи да долично оствари овај начин живота. Изабери просту храну, која се лако налази и не захтева много брига, а не ону која тражи много старања, не разноврсну и не ону која подвргава великој расејаности. На помисао која ти, наводно ради гостољубља, нашаптава да припремиш раскошна јела, немој обраћати пажњу, већ је одбаци. То је замка коју ти поставља непријатељ не би ли те одвојио од безмолвија. Имаш Господа Исуса, Који преко личности Марте прекорева душу која је тиме заокупљена, говорећи: ,,Бринеш се и узнемираваш за много, а само је једно потребно" (Лука 10, 41-42), то јест слушати реч Божију. Остало ће се без труда наћи. Стога Он одмах додаје: ,,Марија је добри део изабрала, који јој се неће одузети" (Лука 10, 42). Имаш и пример сарептске удовице. Чиме је она указала гостопримство пророку (1. Царевима 17, 10)? Макар имао само хлеба, соли и воде, ипак можеш заслужити награду која се добија за гостопримство. Међутим, ако ни то немаш, прими странца макар са добрим расположењем и ослови га благом речју. И тиме можеш подједнако да задобијеш награду за гостољубље. Јер казано је: ,,Блага реч је већа од давања" (Премудрости Исуса, сина Сирахова 18, 16).

4. Тако треба да мислиш и о милостињи. Немој желети да имаш богатство ради дељења сиротињи. И то је лаж лукавога. Она нам често долази у виду таштине, желећи да ум наш уплете у многобрижна дела. У Јеванђељу се наводи удовица коју је похвалио Господ Исус, и која је са две лепте превазишла и добру вољу и силу, то јест величину жртве богаташа. ,,Јер сви метнуше од сувишка свога" у храмовну благајну, рече Господ, ,,а она даде сву имовину своју" (Марко 12, 44). У погледу одеће, не пожели да имаш сувишног! Побрини се само за онолико колико је потребно телу. ,,Положи на Господа бригу своју" (Псалам 55, 22) и Он ће промишљати о теби. ,,Јер", како говори реч Божија, ,,Он се стара за нас" (1. Петрова 5, 7). Ако оскудеваш у храни или одећи, не застиди се да примиш оно што ти други пружају. Јер и то би био један вид гордости. Уколико, пак, сам имаш свега у изобиљу, подај ономе који нема. Бог хоће да Његова деца тако воде своје газдинство. Стога и апостол, пишући Коринћанима, говори о онима који оскудевају: ,,Ваш сувишак да буде за њихов недостатак, да и њихов сувишак буде за ваш недостак; да

буде једнакост. Као што је написано: 'Ко је много сакупио, није му претекло; и ко је мало сакупио, није му недостало'" (2. Коринћанима 8, 14-15; упореди 2. Мојсијева 16, 18). И тако, имајући оно што ти је потребно у садашње време, немој се бринути за будућност, за наступајући дан, или за следећу недељу, или за неколико предстојећих месеци, или за годину. Кад наступи сутрашњи дан, само време ће те снабдети оним што ти је потребно, уколико најпре иштеш Царство Небеско и правду Божију. Јер Господ говори: „Иштите најпре Царство Божије и правду његову и ово ће вам се све додати" (Матеј 6, 33).

5. Не примај слугу да непријатељ не би преко њега изазвао неку саблазан и подстакао твој дух да почнеш да тражиш раскошнија јела. Тада више нећеш моћи да се стараш само за себе. Макар ти и дошла помисао да ти је потребан слуга ради наводно неопходног телесног спокојства, ти потражи боље, то јест духовно спокојство. Јер духовни покој је свакако бољи од телесног. Чак и ако те помисао наговара да узмеш слугу ради његове духовне користи, немој јој веровати. Старање око духовне користи ближњих није, наиме, наш посао. То није наше дело, већ других светих отаца који живе у општежићу. Ти се постарај само за своју духовну корист, држећи се долично подвига безмолвног живота. Немој волети да живиш са људима који имају пристрасност према стварима и који су немирног духа. Живи или сам или са једномисленом братијом, који немају пристрасност према стварима. Ко живи са вештаствољубивим и брижљивим људима свакако ће и сам примити нешто од њихове брижљивости и почети да робује људским обичајима, пустим речима и свим осталим злим делима: гневу, тузи, страсној везаности за ствари, страху, смућењима. Не дозволи да те заведу бриге твојих родитеља или, пак, дружење са сродницима. Избегавај често виђање са њима, како ти не би покрали твоје келијно безмолвије и увукли те у немир који им је својствен. „Остави", говори Господ, „нека мртви укопавају своје мртве, а ти хајде за Мном" (Матеј 8, 22). Ако је келија у којој обитаваш и сувише узнемиравана, побегни и не поштеди је, да се не би растројио из љубави према њој. Према томе, све чини, све твори како би се посветио безмолвију, удаљавајући се од свега и о једном се старајући: како да истрајеш у вољи Божијој и да се успешно бориш са невидљивим силама.

6. Уколико ти је немогуће да безмолствујеш како треба у свом крају, реши се да безмолствујеш у туђем, и на то обрати сву своју помисао. Буди као искусан трговац, све испитујући ради успостављања истинског безмолвија, и уређујући све што је за њега неопходно и корисно. Уосталом, кажем ти да заволиш странствовање, будући да оно избавља од неприлика које су неизбежне у домаћем крају. Оно омогућује да се окуси све благо безмолвног живота. Избегавај боравак у граду и трпељиво пребивај у пустињи. „Ето се", говори Свети Давид, „удаљих бежећи и населих се у пустињи" (Псалам 55, 7). Ако је могуће, уопште немој ићи у град, будући да тамо нећеш видети ништа добро, нити корисно, ништа што би те подстицало на путу подвижничког живота који си изабрао. „Видех", опет говори исти свети, „безакоње и свађу у граду" (Псалам 55, 9). Тражи усамљена и безметежна места и немој се бојати да се населиш у њих. Чак да ту видиш и демонска страшилишта, немој се плашити и немој бежати од тог спасоносног попришта. Претрпи без страха, па ћеш угледати 'величину Божију' (2. Мојсијева 14, 13), заступништво, покров и свако друго осведочење о спасењу. „Чеках", говори онај блажени муж, „Бога Који ме спасава од малодушности и од буре" (Псалам 55, 8). Нека твоју одлуку да живиш безмолвно не савлада жеља да пођеш да се разонодиш. Јер такво лутање са похотом мења ум незлобивих (Премудрости Соломонове 4, 12). Од тога долазе многа искушења. Бој се пада и упорније седи у својој келији.

7. Избегавај честе сусрете са пријатељима, уколико их имаш. Виђење са њима после дугих прекида биће корисније и за тебе и за њих. Уколико осетиш да од њих трпиш неку штету, уопште им се не приближуј. Треба да имаш пријатеље који ти доносе корист и који потпомажу твој живот. Избегавај сусрет са лукавим и немирним људима и са њима не живи заједно. Одбијај њихове рђаве предлоге, будући да они не служе Богу и не живе ради Њега. Нека ти пријатељи буду мирољубиви људи, духовна браћа и свети оци. Такве је именовао Господ говорећи: „Јер ко изврши вољу Оца Мојега Који је на Небесима, тај је брат Мој и сестра и мати" (Матеј 12, 49). Не дружи се са немирним и сујетним и не иди са њима за трпезу, како те не би увукли у своје варке и удаљили од науке и искуства безмолвног живота. Јер они имају страст варања. Не окрећи своје уши ка њиховим речима и не примај замисли њиховог срца. Они су заиста штетни. Нека душа твоја стреми ка вернима земље и нека твоје срце ревнује њиховом плачу, по примеру Давида који говори: „Очи моје су уперене ка вернима земље, како би седели са мном" (Псалам 101, 6). Уколико неко од оних

који иду путем љубави Божије дође код тебе и позове те да заједно окусите хлеба и соли, и пожелиш да пођеш, пођи, само се брзо врати у своју келију. Уколико је могуће, никада не ноћи ван своје келије, како би увек са тобом пребивала благодат безмолвија, и ти без спотицања вршио своје келијно служење.

8. Не уступај жељи за добрим јелима и немој се хватати на удицу раскоши: „јер она која се одала наслађама, жива је умрла“ (1. Тимотеју 5, 6), како говори апостол. Не насићуј свој стомак туђим јелима да не би стекао пристрашће према њима и да не би стекао навику да често једеш на страни. Јер речено је: Не варај се пуњењем стомака (упореди Приче Соломонове 13, 25). Ако приметиш да те често зову из келије, почни да одбијаш. Јер чести боравак ван келије је штетан. То одузима благодат, помрачује мисли и суши топлу жељу безмолвног пребивања са Богом. Погледај на вино: ако врло дуго стоји непокретно на једном месту, оно постаје светло, миомирисно и свеже, а ако се преноси са места на место, постаје мутно, мрачно и непријатног укуса, услед талога који се подиже. Равњај се према њему и потруди се да постанеш онакав какво је оно у првом случају: пресеци општење са многима, како твој ум не би био расејан помислима и како се не би нарушавало твоје безмолвије. Изабери неко рукодеље и држи га се, ако је могуће, дан и ноћ, како не би никога оптерећивао, и како би чак могао и другима давати, по заповести апостола Павла (2. Солуњанима 3, 12 и Ефесцима 4, 28). Тиме ћеш побеђивати и демона униније и одбијати све друге демонске жеље. Јер дух униније обично напада незапосленог. За њега премудри каже да је сав ’у похотама’ (Приче Соломонове 13, 4). Од давања и примања нећеш избећи греха. Стога, ако што продајеш или купујеш, поднеси известан губитак у односу на праву цену како не би, желећи да добијеш праву цену, упао у душегубна дела: препирање, кривоклетство, измену речи, будући да би тиме бешчастио и срамотио достојанство нашег високопоштованог звања. Мислећи на то, буди опрезан приликом давања и узимања. Када би хтео да изабереш боље, а и то ти је могуће, могао би некоме верноме човеку да повериш старање о себи, како би сам постао благодушан, то јест слободан од заморних брига. Тада би поживео пун добре и радосне наде.

9. На таква добра дела те обавезује безмолвије. Навешћу ти сада и остало што је још неопходно чувати. А ти ме слушај и на делу испуњавај шта ти заповедам. Седећи у својој келији, помишљај на дан смрти: замисли на мртвило тела, представи безизлазан положај у коме ће се налазити душа и тугуј због тога. Тиме ћеш у себи поткрепити презир према сујети која гњечи свет и узревновати да непоколебиво и неуморно истрајеш у свом безмолвију. Сети се и на садашње стање душа у аду. Помисли на то како им је тамо, у каквом су оне горком ћутању, у каквом мучном стењању, у каквом страху и премирању од очекивања Страшног суда, какво је њихово непрестано душевно раздирање, какве су њихове безмерене сузе. Помисли, такође, и на дан васкрсења и иступање пред Бога. Замисли онај Страшни Суд који потреса ужасом и изведи на средину оно што тамо очекује грешнике: стид пред лицем Бога и Христа Његовог, пред Анђелима, Арханђелима, Властима и пред свим људима. Представи сва мучилишта: огањ вечни, неуспављивог црва, тартар, таму, и изнад свега шкргут зуба, страх и страшна страдања. Помисли, такође, и на добра која су припремљена праведницима, смело општење са Богом Оцем и Христом Његовим, са Анђелима, Арханђелима, Властима и са свим ликом Светих, на Царство са његовим ризницама, на радост и сладост. И једно и друго приводи себи на памет. И због удела грешника уздиши, плачи, обуци се у одећу туге, бојећи се да се и сам не нађеш међу њима; а због добара која су припремљена праведницима се радуј, ликуј и весели. Постарај се да их се удостојиш, а да муке избегнеш. Пази да то никада не заборављаш. Ма где се налазио, у својој келији или где напољу, не дозвољавај да ти сећање о томе изађе из ума, како би избегао нечисте и погубне помисли.

10. Нека твоје пошћење буде сразмерно твојој снази пред лицем Господа. Оно ће очистити грехе твоје и безакоња, душу учинити умереном, ум осветити, одагнати демоне и приближити Бога. Окусивши једанпут на дан, немој пожелети другог оброка, како не би имао много издатака и како не би помутио свој ум. Услед тога ћеш увек имати за добротворна дела, а и страсти телесне ће се умртвити. Ако се деси да ти дођу братија, те је потребно да једеш по други или чак трећи пут, немој да ти потамни лице нити се мршти, већ се пре радуј што си можеш да послужиш потреби братије. Једући по други или трећи пут, благодари Богу што си испунио закон љубави и што ћеш већ Самог Бога имати као Старатеља твог живота. Дешава се понекад да нас болест или телесна немоћ приморају да једемо двапут и трипут и много пута. Нека те због тога не смућује помисао. Нема потребе да своје телесне подвиге упражњавамо строго и за време

болести. Ми их можемо у извесној мери ослабити како би се што пре поправило здравље и ми опет почели са подвижничким трудовима. Реч Божија не забрањује ни једну врсту хране, нити наређује да се уздржавамо од било каквих јела: Дах вам све зеље. Једите и не смућујте се (1. Мојсијева 9, 3 и 1. Коринћанима 10, 25 и Колошанима 2, 16). И још: „Не погани човека оно што улази у уста“ (Матеј 15, 11). И тако, нека уздржање од појединих јела увек буде дело наше воље и добровољног подвига душе.

11. Спавање на голој земљи, бдење и све друге напоре радо подноси, гледајући на славу која ће ти се са свима Светима показати. „Страдања садашњег времена нису ништа према слави која ће нам се открити“ (Римљанима 8, 18), говори апостол. Када станеш да падаш духом, моли се као што је написано (Јаковљева 5, 13). Међутим, моли се са страхом и трепетом, са болећивим срцем, трезвено и бодро. Неопходна је таква молитва, нарочито због злобних и лукавих невидљивих непријатеља наших, који увек покушавају да нас омету у том делу. Када нас виде да стојимо на молитви, они нам преварно приступају и пред ум износе нешто чега се у време молитве не треба сећати и о чему не приличи мислити, како би заробили наш ум и нашу молитву и мољење у време молитвословља учинили бесплодним, узалудним и бескорисним. Јер молитва, мољење и искање су празни и бескорисни уколико се врше без страха и трепета, без трезвености и бодрости. Прилазећи цару-човеку, свако своју молбу излаже са страхом и трепетом и са пуном пажњом. Није ли утолико пре потребно на исти начин приступати Богу, Владици свих и Христу, Цару царева и Господу господара, и на такав начин пред Њим износити своје молитве и мољења? Богу нашем слава у векове векова. Амин.